

Tillæg til „Vore Kirkegaarde“ XII Nr. 9

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

18/8 (Ærø Avis): Marstal Kgd.

19/8 (Frøborg Amtstid.): De Dødes Have i Hørsholm.

20/8 (Loll-Falst. Soc.-Dem.): Den nye Kgd. i Hørsunde indviedes 19/8.

23/8 (Nordsj. Soc.-Dem.): Indvielsen af Hørsholm Kgd. foregik 22/8.

23/8 (Nordsjæll.): Hørsholm Kgd., der i længere Tid har trængt til en Udvidelse, har i disse Dage faaet en Arealforøgelse paa ca. 1 ha, som Menighedsraadet har erhvervet af Landbrugsministeriet. — Planerne til den nye Kirkegaard er udarbejdet af Havearkitekt Tholle, og selve Anlægget er udført af Anlæggartner Hannibal Hansen, Rungsted, der begge har skilt sig overordentlig smukt fra Opgaven.

Søndag Eftermiddag blev Kirkegaarden indviet ved en meget smuk og stemningsfuld Højtidelighed, der overværedes af et Par Hundrede Mennesker, deriblandt Hørsholm og Usse-rød Menighedsraad samt Repræsentanter for Hørsholm Sogneraad.

Selve Indvielsen foretoges ved Provst Petersen, Tikøb, der mindede om et Ord fra Sjællands første evangeliske Biskop Peder Palladius, der i sin Visitatsbog lægger Menigheden paa Sinde at holde Kirkegaardene i smuk og forsvarlig Stand. Kirkegaarden, udtalte Provsten, er ikke blot et Sted for de Døde, men ogsaa Stedet, hvor de Levende i særlig Grad moder Mindet om de hensovede. Kirkegaarden er det Sted, hvor Lighed og Broderskab bliver levende for os alle.

Derefter talte Sognepræsten, Pastor Alex Reumert, der gav Udtryk for den Glæde, Hørsholm Menighedsraad følte ved det smukke Anlæg. Det var et smukt Resultat, der var opnaaet, og Sognepræsten takkede Myndighederne, der havde muliggjort denne Udvidelse, og at der samtidig kunde skabes noget smukt. Takken gjaldt specielt Hørsholm Sogneraad for dens udelte Interesse for Sagen. Ligeledes takkede Sognepræsten Havearkitekt Tholle samt Anlæggartner Hannibal Hansen, der havde udført Arbejdet med stor Dygtighed og Tro-skab. Endelig takkede Pastoren Haandværkerne for deres gode Arbejde. (Se Billede Side 43).

Efter at de tilstedeværende havde beset det smukke Anlæg, samlede de særligt Indbudte til et hyggeligt Samvær i Præstegaarden og Præstegaardshaven. Ved Kaffebordet rettede Kirkegaardsudvalgets Fmd., Læge Fr. Funch, en særlig Tak til Professor Carl H. Hansen fra Landbohøjskolen og til fhv. Sogneraad-formand Bornø for velvillig Imødekommenhed og Interesse for Sagen.

Derefter talte Professor Hansen og For-manden for Usse-rød Menighedsraad, Tømrer Petersen.

24/8 (Skagens Avis): Kgd. Vedligeholdelse.

26/8 (Roskilde Avis): Ny Kgd. i Ballerup.

31/8 (Silkeborg Avis): Hærværk paa den jø-diske Kgd.

1/9 (Jydske Tid.): Sønderjyllands første Ur-nehave er indviet i Aabenraa (Planen tegnet af Konsulent Lars Hansen).

1/9 (Vejle Amts Avis): Den ny Kgd. i Vejle tages først i Brug om 5 Aar.

3/9 (Venstres Folkebl.): Den ny Kgd. i Jyd-strup indviedes 6/9.

7/9 (Sydfyns Soc.-Dem.): Svendborg nye Ur-ne-Anlæg.

10/9 (Roskilde Dagbl.): Gamle og nye Kgd.

11/9 (Vestkysten): Spandet Kgd. skal udvi-des.

14/9 (Aarhus Stiftstid.): Licitationen over Kgd. i Risskov.

Der var indkommet 15 dobbelte Tilbud. Det første Tal er for Dræningsarbejdet, det andet for Jordarbejdet.

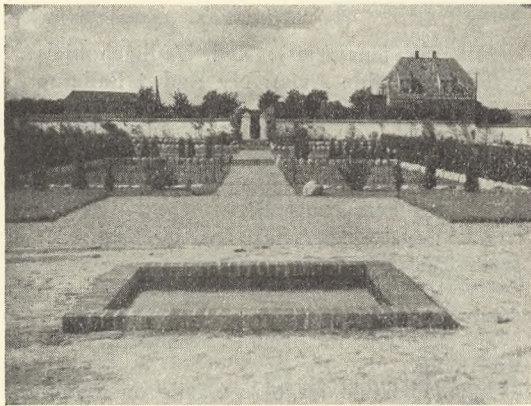
Murerarbejdsmændenes cooperative Forret-ning, Aarhus, 3614 Kr. og 4402 Kr., Vognmand S. Schmidt, Vejlbj, 3202 og 4852 Kr., Jord- og Betonarbejdernes cooperative Forretning, Aarhus, 3619 og 4827 Kr., A. Friis Rasmussen, Aarhus, 3333 og 5969 Kr., Richard Lehmann, Risskov, 4243 og 5235 Kr., Jens Aarslev, Aarhus, 4118 og 5695 Kr., S. Caspersen og Co., Høj-bjerg, 4773 og 5482 Kr., Gartneres cooperative Forretning, Aarhus, 4214 og 6154 Kr., Oscar M. Haugaard, Aarhus, 4982 og 5474 Kr., Viggo Jensen, Risskov, 4709 og 5727 Kr., Kjellerup Rasmussen, Aarhus, 3943 og 7298 Kr., C. Mor-tensen, Risskov, 4391 og 7287 Kr., Chr. Brunshøj, Randers, 6658 og 6053 Kr., Julius Petersen, Risskov, 4339 og 8472 Kr., Johs. M. Rasmus-sen, Risskov, 3245 og 19.643 Kr.

Tilbudene vil blive tilstillet Menighedsraa-det, hvorefter det vil blive afgjort, hvem der skal udføre Arbejdet, der skal tilendebringes i Efteraarets Løb.

17/9 (Demokraten): Udvidelse af Grenaa Kgd. Man maa indrømme, at Menighedsraadet ikke ligger paa den lade Side. I 1927 blev Kir-ken restaureret og moderniseret.

Næppe var Raadet færdig med denne Op-gave, før det paatog sig nye, bl. a. toges Spørgsmaalet op om en Udvidelse af Kirke-gaarden mod Nord. Arealet, som er taget ind, tilhørte Kirkegaarden, men var, indtil Udvidel-sen fandt Sted, udlejet til Landbrug.

I 1936 vedtog Raadet Udvidelsen, og Have-arkitekt Emil Böttiger, Aarhus, antoges til at udarbejde Plan og Overslag. — Ved Licitation blev Anlægget overdraget Anlæggartner Kjelle-rup-Rasmussen, Aarhus, Murerarbejdet Murer-mester Henriksen, Grenaa, Tømrerarbejdet Tømrer P. Hammelev, Grenaa, og Vand-an-læget Vandmester Harald Sørensen, Grenaa. Ar-

Parti fra Grenaa Kirkegaards Udvidelse.

bejdet paabegyndtes i Efteraaret 1936 og var færdig i Juli Maaned 1937.

Det ny Areal udgør 16,678 Kvadratmeter, der er 1404 Grave af Storrelse paa 4,20 Kvadratmeter.

Udgiften ved Udvidelsen vil andrage ca. 28,000 Kr. Det er Tanken, at det nye Anlæg først skal tages i Brug 1941.

Anlægget er meget smukt. Idet man træder ind ad Hovedindgangen, faar man uvilkaarlig Indtryk af, at man befinder sig i en herlig Park. Der er store, brede Gange, og Gravstederne er smukt afstukne. Beplantningen er i sin Vorden, men alt tyder paa, at Arbejdet er lavet med Omhu. I Midten af Anlægget findes et stort Vandbassin og Vandkumme. (Se Billedet ovenfor).

Dette, at der er indlagt Vandværksvand i det nye Anlæg betyder en stor Lettelse for de paarørende, der skal passe deres Grave. Det er en stor Mangel paa den gamle Kirkegaard. Det forekommer os, at naar der nu er ofret saa meget skønt i Dødens Have, da burde Vandanlægget være ført videre ind paa den gamle Kirkegaard. Det vilde sikkert være blevet hilst med Glæde.

19/9 (Berl. Tid.): En Skønhed i Fare. Vore gamle Kirkegaardsdiger.

24/9 (Sydsj. Venstrebl.): Udsv. af Næstved Kgd. Gartner Erling Mortensen ansat som Kirkebetjent fra 1/10.

27/9 (Holbæk Amtstid.): Den nye Kgd. i Nykøbing er et prægtigt Stykke Havearkitektur. — I Gaar Eftm. foretoges Indvielsen af Assistent Kirkegaards nye Del. Imod Forventning fik man et straalende Vejr, saaledes at intet hindrede, at Højtideligheden fik et smukt Forløb. Der indlededes med en Gudstjeneste i Kirken, som var fyldt af Tilhorere. Provst Friis Berg prædikede og forrettede hele Gudstjenesten med al en højtidelig Gudstjenestes Liturgi. Menigheden sang »Hyrden er een« og »Naar jeg betænker Tid og Stund«, hvorpaa Provsten

prædikede over Dagens Tekst om Jesus, der fristes af Farisæerne med Spørgsmaalet: »Hvilket er det største Bud i Loven...?«

I sin Tale understregede Provsten Betydningen af Guds Naade, ved hvilken man ufor skyldt modtager Saligheden. Forvisningen om denne Naade kaster Lys over Sorgen over dem, der gaar bort, og bygger Bro over Svælget mellem de to Verdener. »Helgen her og Helgen hisset er i samme Menighed«. De derude i de Dødes Have sover saa let, siger Luther, at de vaagner ved mindste Basunstød paa den sidste Dag. Maatte Lyset fra Jesu Kristi Kors saaledes altid falde over de Dødes Grave.

Gudstjenesten sluttede med Salmerne »En liden Stund i Rosens Lund« og »O, Helligaand, mit Hjerte«, hvorefter man vandrede til den nye Kirkegaard.

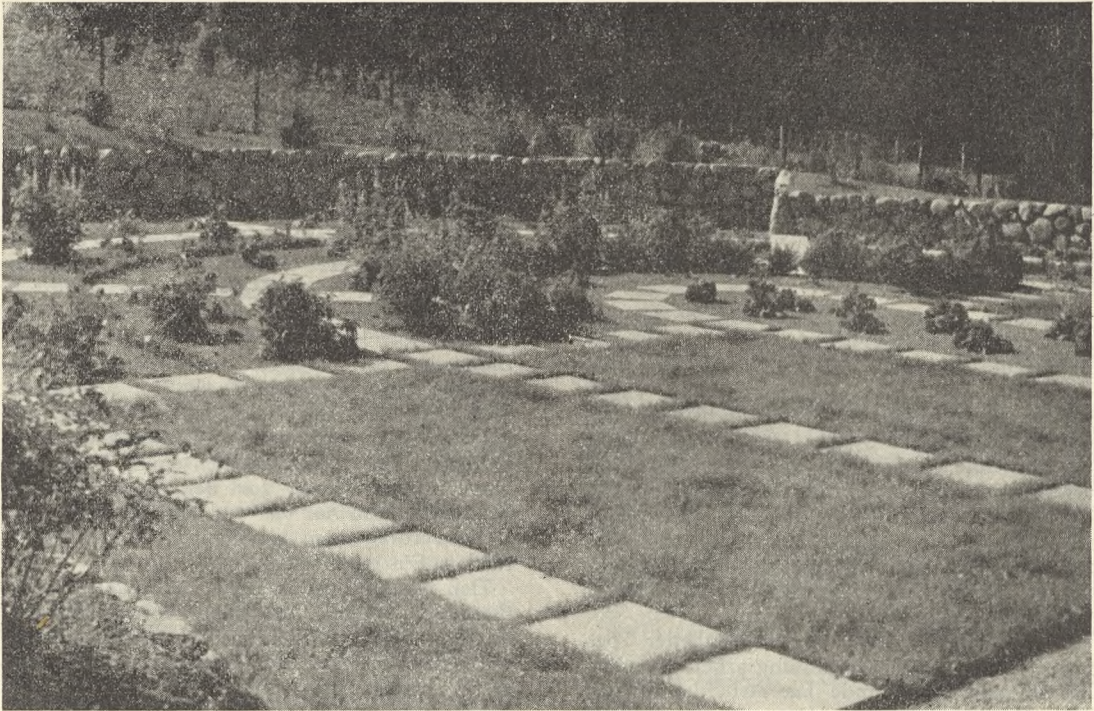
Her samledes man paa den brolagte Rotunde, hvor den nye, brede Kørevej ender. I den sollyse Septemberdag saas det rigtigt, hvor smuk den nye Kirkegaard er. Om den passer Udtrykket »De dødes Have« bogstaveligt, for en Have er den med sine allerede kraftige Buske og Træer, sine Græsrbatter og sine Planstekulturer. Det ujævne Terræn er udnyttet med stor Skønhedsvirkning. I Terrasser sænker Haven sig ned mod de omgivende Marker, og Landskabet giver den en dejlig Indramning. Ude i Nord ser man det blaa Hav kranse det grønne Land. Urnehaven ret Vest for Rotunden er en dejlig Enkelthed for sig. Den begrænses af en høj, kampestensat Skrænt, under hvilken Stenhøjsplanterne gror frodigt. Urnehavens Midtpunkt er Billedhugger Elos smukke Sandstensfigur af en Engel med sammenfoldede Vinger og sænket Hoved.

I Forsamlingen, der flokkede sig om Pastor Ewaldsen, saas Billedh. Elo, Havearkitekt Tholle, der havde været det smukke Anlægs raadgivende Arkitekt, og Dansk Ligbrændingsforenings Repræsentant, Stadsing. Malchow-Møller, Holbæk. Efter at man havde sunget »Som Dug paa slagne Enge«, talte Pastor Ewaldsen.

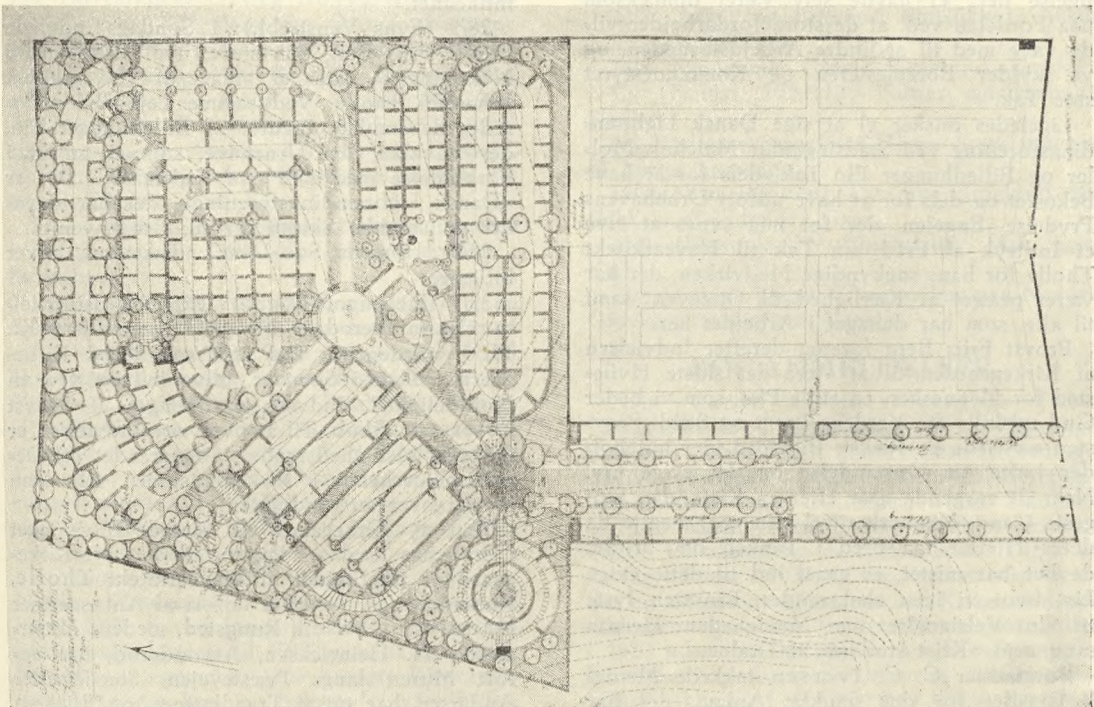
Pastoren dvælede ved det levende Haab, vi er genfødt til, og som straalere for Kristne, naar

Vandkumme paa Nykøbing S. Kirkegaard.

Parti fra Hørsholm Kirkegaard (Urnehaven).

Plan over Udvidelsen af Nykøbing S. Kirkegaard.

de færdes i de Dødes Have og pusler om deres Kæres Grave. Naar vi indvier denne nye Kirkegaard, skal det være mit Ønske, at dette Haab altid maa lyse for os, saa det sidste for os ikke bliver den lukkede Kiste, men en aaben Himmel. Maatte saa ogsaa Haabet for os blive til et Ønske om, at vi selv maa faa Plads i den store, hvide Flok. Gemt er ikke glemt, og ved vore Kæres Grave bliver Minder til. Men det er ikke nok, der maa ogsaa ved Gravene fødes et levende Haab, som skal blive den store Glæde midt i vor Sorg.

Pastoren gav derefter et lille Rids af den nye Kirkegaards Tilblivelseshistorie. Da Menighedsraadet for nogle Aar siden erkendte, at en Udvidelse var nødvendig, havde man Valget mellem tre Muligheder. Man kunde have lagt en ny Kirkegaard syd for Vejen, men opgav straks denne Tanke, da Færdselen vilde forstyrre Kirkegaardens Fred. At udvide østefter opgav man ogsaa, da her ikke er Plads til en tilstrækkelig stor Udvidelse. Spørgsmaalet er nu blevet løst paa den smukkeste Maade, ikke mindst takket være Havearkitekt Johs. Tholles værdifulde Assistance.

Man nærede store Betæneligheder paa Grund af de store Opfyldningsarbejder, navnlig da man ikke kunde faa Arbejdet optaget som Nødhjælpsarbejde. Det var da et stort Held, at Kommunen tilbød at tilskyde 2 Kr. pr. Arbejdsdag pr. Arbejder mod at det blev Kommunens egne Arbejdere, der fik Beskæftigelse her. Vi havde selv været opmærksom paa Fordelen ved, at de store Jorदारbejder vilde være med til at lindre Arbejdsløsheden, og vi skylder Borgmesteren og Kommunestyret stor Tak.

Ligeledes ønsker vi at sige Dansk Ligbrændingsforening ved Stadsingeniør Malchow-Møller og Billedhugger Elo Tak, dels for at have bekostet og dels for at have udført Urnehavens Prydelse, Engelen, der for mig synes at give et Indtryk af Fred. En Tak til Havearkitekt Tholle for hans sagkyndige Medvirken, der har været præget af Kærlighed til Opgaven, samt til alle, som har deltaget i Arbejdet her.

Provst Friis Berg foretog derefter Indvielsen af Kirkegården til at være det sidste Hvilested for Mennesker, en stille Plet, som vi beder Gud udskille fra Verdens Larm og Strid. Provsten nævnede en Række Bibelord, der indeholder Løfte om Opstandelse og det evige Liv. Naar de sørgende gaar efter en Kiste, den tunge Gang, Mennesker vel kan gaa, maatte da deres Hjerter faa Fred i Tanken om, at det de her har mistet, er gaaet ind til dette evige Liv, hvor vi igen skal mødes. Provsten lyste til Slut Velsignelse over Menigheden. Herpaa sang man »Krist stod op af Døde«.

Borgmester C. C. Iversen takkede Menighedsraadet for det smukke Anlæg, det har skænket, og som vil staa til sene Tider som en Pryd for vor By. Han takkede ligeledes Me-

nighedsraadet for, at det havde ladet Arbejdet udføre som Nødhjælpsarbejde. I de to Aar, Arbejdet varede, beskæftigedes skiftende Hold paa 50 Mand, som derved hver fik to Dages Nødhjælpsarbejde om Ugen, og af de 43,000 Kr., Arbejdet kostede, gik ikke mindre end 18,000 Kr. til Lønninger. Endelig rettede Borgmesteren en Tak til Havearkitekt Tholle og Billedhugger Elo.

Paa Dansk Ligbrændingsforenings Vegne takkede Stadsingeniør Malchow-Møller Menighedsraadet for Henvendelsen om Hjælp til Urnehavens Udsmykning. Menighedsraadet skulde vel nok have haft Raad til selv at sætte Slutstenen paa Værket, men Ligbrændingsforeningen nærer et stærkt Ønske om Samarbejde med Kirkegaardsbestyrelserne. Menighedsraadet har valgt godt, og ogsaa Billedhugger Elo fortjener Tak for hans nænsomme Kunst og Havearkitekt Tholle for den Forstaaelse og Kærlighed, han har vist ved Anlæggelsen. Hermed overdrager jeg saa Figuren til Menighedsraadets Eje og Omsorg.

Den smukke Højtidelighed sluttede med Luthers Vers »Guds Ord det er vort Arvegods«. Nu kan den nye Kirkegaard saa tages i Brug — og den fortjener utvivlsomt Betegnelsen som en af Landets smukkeste.

27/9 (Langel. Folkebl.): Hærværk paa Humle Kgd.

27/9 (Aalborg Amtstid.): Brovst ny Kgd. er indhegnet.

28/9 (Fyns Venstrebl.): I Søndags indviede Provst Friis Berg den store, nye Kirkegaard i Nykøbing S., som er anlagt af Havearkitekt Johannes Tholle. Ved samme Lejlighed afslørede de smukke Figurer af Billedhugger Elo, der smykker den Urnehave, som er anlagt i Forbindelse med den nye Kirkegaard. Det er »Dansk Ligbrændingsforening«, der har skænket de smukke Skulpturer til Urnehaven.

28/9 (Horsens Soc. Dem.): Taksterne bliver billigere.

29/9 (Helsingør Dagbl.): Kirkegaardsindvielse i Asminderød. I Morgen Eftermiddag Kl. 14.30 vil den ny Del af Asminderød Kirkegaard, anlagt i Sommer, blive indviet ved en Højtidelighed. Indvielsen foretages af Provst Petersen, Tikøb. Til at overvære Indvielsen er indbudt Menighedsraadet, Sogneraadet og Departementschefen i Kirkeministeriet. Alle kan iøvrigt overvære Indvielsen.

Den ny Kirkegaard vil allerede blive taget i Brug paa Fredag. Planerne til den nye Kirkegaard er udarbejdet af Havearkitekt Tholle, København. Anlægget er udført af Anlæsgartner Hannibal Hansen, Rungsted, medens Murermester H. Heinrichsen, Asminderød, har opført Muren langs Præstevejen. Smedemester Andersen har opsat Traadhegnet, og Blikkenslagermester Helmer Petersen, Asminderød, har besørget Vandindlægget.

30/9 (Fyns Stiftstid.): Foreløbig kun et Kapel paa Odense Kgd.

1/10 (Nordsjæll.): Asminderød ny Kgd. indvies: Torsdag Eftermiddag indviedes den nye Afdeling af Asminderød Kirkegaard i Overværelse af Sogneraadformand Jørgen Jørgensen, flere Sogneraadmedlemmer, Menighedsraadet og mange af Sognets Beboere.

Efter Salmen »En liden Stund i Rosens Lund« foretog Provst Petersen, Tikøb, Indvielsen til Hvilested for de døde indtil Opstandelsens Morgen. Senere talte Pastor Reumert, som gjorde Rede for denne Dels Tilblivelse og takkede Myndighederne og de Mænd, som har udført Anlægget.

Maatte den blive et godt Hvilested for vore døde, og et Sted, hvor vi, der lever, maa høre Guds Røst allerede her i Livet, saaledes at vi kan blive en stor Skare, der samles paa Opstandelsens Morgen til evig Frelse.

Pastor Reumert overleverede derefter paa Kirkebestyrelsens Vegne den ny Del af Asminderød Kirkegaard til Menigheden, og man sang »Jesus lever, Graven brast«.

En Del af Forsamlingen samlede efter Indvielsen i Præstegaarden til en Forfriskning.

I Dag finder den første Begravelse Sted paa den nye Kirkegaard.

2/10 (Næstved Avis): St. Peders Kgd. (Næstved) maa udvides.

6/10 (Ærø Folkebl.): De gamle Træer.

9/10 (Aarhus Stiftstid.): Risskov Kirkegaard. Paa Havearkitekt Georg Boyes Kontor aabnedes i Gaar Tilbudene paa Gartnararbejderne paa Risskov nye Kirkegaard. Gartnernes cooperative Forretning 4990 Kr., Th. Madsen, Risskov, 5927 Kr., L. Kolding, Aarhus, 6053 Kr., F. Clausen og Co., Højbjerg, 7735 Kr., Kjellerup Rasmussen, Aarhus, 8215 Kr., P. Gerberg, Vejlby, 8509 Kr., Johs. Nielsen og Vilhelm Petersen, Risskov, 9865 Kr.

9/10 (Sydfyns Soc.-Dem.): Ligbrændingsforeningen skænker 9500 Kr. til Urnehallen i Svendborg.

13/10 (Vejle Amts Avis): Krævet Gravstenen opsat igen ved Dom. En Sag fra Vejle-Eggen om et sløftet Gravsted for Landsretten. — Ved Civilretten i Aarhus havde Inspektør A. C. Hjorthøj, København, og Forpagter Ludvig Hjortshøj, Tirsbæk Skovridergaard, der senere indtraadte i Sagen, anlagt Sag mod Aarhus Kommune ved Kirkegaardsinspektør R. Rasmussen angaaende Tilbagelevering af en Gravsten og Betaling af 60 Kr. for en anden Gravsten, der er bortkommet.

Sagsogernes Forældre ligger begravet paa Nordre Kirkegaard i Aarhus, og Gravstedet blev i 1928, da den længstlevende af deres Forældre døde, fornyet til 1948, men da Inspektør Hjortshøj i Sommeren 1936 besøgte Kirkegaarden, opdagede han, at Gravstedet var sløftet, og at Mindesmærkerne var fjernet. Sagsøgerne kræver derfor den ene Gravsten flyttet tilbage

paa Gravstedet og den anden, der er bortkommet, erstattet med 60 Kr.

Kommunen paastod sig frifundet under Hensvisning til Vedtægterne for Kirkegaarden, hvori bl. a. udtales, at hvis et Gravsted forfalder, vil Gravstedsejeren blive underrettet om at sætte det i Stand, og hvis det ikke sker inden en bestemt Frist, vil Gravstedet blive udlagt med Græs og Monumenterne flyttet. En saadan Underretning havde Forpagter Hjortshøj faaet i anbefalet Brev, men da Gravstedet stadig ikke blev gjort i Stand, blev det tilsaaet med Græs og Stenene bortfjernet.

Ved Civilretten i Aarhus blev Kommunen frifundet og tilkendt 100 Kr. i Sagsomkostninger.

Inspektør Hjortshøj appellerede til Landsretten, hvor han i Dag paastod Kommunen kendt pligtig at opstille den fundne Gravsten og erstatte den anden med 35 Kr., medens Kommunen paastod Underrettsdommen stadfaestet.

Landsretten har nu optaget Sagen til Dom.

14/10 (Vejle Amts Avis): Anlæggelsen af den nye Kgd. i Vejle bortliciteres.

14/10 (Holstebro Avis): Udvidelsen af Holstebro Kgd.

14/10 (Silkeborg Avis): Vore Kgd. og deres Kultur.

FRA NORSKE KIRKEGAARDE

18/8 (Adresseavisen): Fremmede ryster paa Hovedet af Vedligeholdelsen paa vore Kgd.

20/8 (Asker og Bjærums Budstikke): Asker Kgd. skal udvides.

26/8 (Velguum): Gjøvik Gravlund udvidet.

1/9 (Hamar Stiftstid.): Furnes maa udvide Kgd.

8/9 Kgd.-spørgsmaalet i Mesna Sogn trænger til hurtig Løsning.

15/9 (Morgenposten): Den nye Urnelund paa Bekkelaget indviet i Gaar.

20/9 (Vestopland): Hunndalen faar egen Kgd.

23/9 (Tidens Tegn): Urnelunden paa Nordre Gravlund ferdig paa Vaaren.

BOGANMELDELSER

Alm. dansk Gartnerforenings Jubilæumsskrift. I Anledning af sin 50-aarige Bestaaen har »Alm. dansk Gartnerforening« udgivet et smukt udstyret og rigt illustreret Jubilæumsskrift paa 230 Sider, hvori Standens førende Mænd i en Række Artikler skildrer Fagets Udvikling fra de spæde Spirer i 1887 til de fagre Træer i 1937, og for Kirkegaardsfolk er det en Glæde at konstatere, at Kirkegaardsudviklingen ogsaa har fundet Omtale her. I det i 1920 udsendte omfattende Værk: »Danmarks Havebrug og Gartneri« berørtes Kirkegaardsforhold ikke med eet Ord, men Gartnerens Indsats paa Kirkegaardsudviklingen og Betydning for Kirkegaardene er nu saa evident, at det

vilde være urimeligt og uholdbart i en Omtale af dansk Gartneris forskellige Grene at udelade Behandling af Kirkegaardskultur.

Det er »Vore Kirkegaarde«s Redaktør, Haverarkitekt Thølle, der med vanlig Virtuositet belyser Emnet. Først skildrer Forfatteren Kirkegaardsvæsenets talmæssige Udvikling og gaardernæst over den formelle til den erhvervsmæssige Udvikling af Kirkegaardene for at slutte med en af Skønhed og Varme baaret Hyldest til dansk Kirkegaardskultur af i Dag.

Hans Rønø.

Haandbog for Bygningsindustrien 1937 (Nr. 7).

Igen ligger denne nyttige Haandbog paa Bordet. Igen er aktuel og ajourført Hjælp i det daglige Arbejde. Der er ny Stof om Gasrum, som vi haaber, der ikke bliver Brug for, og der er de ypperligste Tabeller om alt, hvad man maa spørge om.

Tage Hjern: Rosor. Alm. sv. Trädgårds-tidnings Handböcker, 8°, 180 S.

I denne Serie af praktiske Haandbøger, som svarer til de af Almindelig dansk Gartnerforening udgivne, men er noget større, indtager Bogen om Roserne en smuk Plads, — ligesom Roser jo iøvrigt indtager en Hædersplads i Planternes Verden.

Arvid Nilsson: Sommarblommor, samme Forlag, 8°, 272 S.

Sommerblomsterne er en Del vægtigere end Rosenbogen, — den fylder mere i Haanden, men ellers kan Rosenbogen udmærket staa ved Siden af den. Begge ogsaa af Værdi for danske Læsere.

Sofus Franck: Langs Grøftekant og Hegn. I. Dansk Natur. H. Hagerups Forlag 1937, 8°, 138 Sider.

Af sine mangfoldige Naturstudier har Skoledirektøren, Naturenthusiasten, udvalgt sig Grøftekanten og dens Flora, og han aabenbarer i denne nye Bog endnu en Side af sit umaadelige Kendskab til Planterne, deres Biologi, deres Æstetik og deres Plads i Skonlitteraturen. Ogsaa Landevejstræernes Poesi og Eventyr belyses, — paa en anden Maade end Vejmanden, Planteskoleejereren eller Anlægsgartneren vilde have gjort det.

FRA TIDSSKRIFTERNE

Landsbygraveren Nr. 8: Kom Kollega. Lidt GravstedsRenholdelse m. m. — Nr. 9: Fredelige Forhandlinger. Interesse.

Binderi og Blomster Nr. 3: Kursus i Binde- og Dekoration.

Sig det med Blomster Nr. 10: E. B.s Kongres.

Histor. Medd. om Staden København. 3. R. II., Hefte 5: Trinitatis Kgd.s Forhistorie.

Ignis Nr. 9: Sveriges eldbegængelselitteratur. Eldbeg. hos germanerna i forhistorisk Tid

m. m. — Nr. 10: Eldbeg. 50 Åar i Sverige. När Sveriges Eldbeg. for. trots alla Hinder löste Krematorie frågan m. m.

Viola Nr. 35: Bilder från en resa (bl. a. Fredens Kgd. i Odense, Mariebjerg Kgd., Svendborg Kgd. — Eldbegängelsen och trädgårdsmännén. — Nr. 36: Eldbegängelse eller jordbegravning? — Nr. 38: Bilder från en resa.

Der Friedhof Nr. 8: Das Feuerbestattungsgesetz. Der neue Friedhof in Breitingen m. v. Nr. 9: Die Gräbermasse der Musterfriedhofsordnung. Antike und moderne Kolumbarien m. m.

Kriegsgräberfürsorge Nr. 9: Der Volksbund deutsche Kriegsgräberfürsorge als Bund des deutschen Volkes.

Die Feuerbestattung Nr. 9: Zur Frage der Leichenverbrennung bei der Urgermanen. Thüringen, das Land der Feuerbestattung m. m. Nr. 10: Katholicismus und Feuerbestattung. Grundzätzliches für die Anlage und Pflege neuer zeitlicher Urnenfriedhöfe m. m.

Die Einäscherung Nr. 8:9: Über die Feuerbestattung. Feierliche Eröffnung der Feuerhalle in Semil m. m. — Nr. 10: Th. G. Masaryk, Eine einzigartige Totenfeier. 50 Jahre Feuerbestattung in Mainz. Die Feuerbestattung im Lichte der Forschung m. m.

RESOLUTIONER m. m.

VEDRØRENDE KIRKEGAARDE.

15. Aug. 1934. Kirkeministeriets Skriv. (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aalborg Stift), hvorved bl. a. udtales Ministeriets Misbilligelse af, at et Menighedsraad paa egen Haand havde ladet et gammelt Stendige omkring Sognets Kirkegaard nedbryde og i Stedet ladet opføre en Kampestenmur.

Efter Modtagelsen af Stiftsovrighedens Skrivelse af 10. Juli 1934 angaaende Spørgsmaalet om, hvorledes der skal forholdes i Anledning af, at A. Menighedsraad uden Ministeriets Tilladelse har ladet A. Kirkegaards gamle, brede Stendige mod Vejen fjerne og i Stedet for et stablet Dige opføre en Kampestenmur, hvis Udseende og Konstruktion er blevet stærkt kritiseret af den kgl. Bygningsinspektør i en til Ministeriet indsendt Indberetning af 26. Januar 1934, skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet efter Omstændighederne tillader, at nævnte Kampestenmur forbliver uforandret paa Vilkaar, at det i den kgl. Bygningsinspektørs i Genpart vedlagte Erklæring af 31. Maj 1934 omtalte Nødtørftshus fjernes, hvorhos de paa Marken ved Siden af Kirkegaarden henliggende Kampesten, der hidrører fra det tidligere Kirkegaardsdige, maa henlægges paa Kirkegaarden til senere Anvendelse til Kirkegaardsdige.

Det tilføjes, at Ministeriet alvorligt maa misbillige, at Menighedsraadet ved sin Handlemaade har overtraadt Bestemmelserne i Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde, § 17, 3die Stk., hvorefter ældre Stengærder omkring Kirkegaarde ikke maa nedbrydes eller erstattes med andet Materiale uden Ministeriets Samtykke, og Ministeriet skal anmode Stiftsøvrigheden om at indskærpe Menighedsraadet, at dette fremtidig ikke uden forud indhentet Sanktion maa lade foretage noget Arbejde ved Kirke, Kirkegaard eller Kirkegaardsindhegning, til hvis Udførelse Ministeriets Tilladelse kræves.

30. Aug. 1934. Kirkeministeriets Skriv. (til N. N.) ang. **Begravelse af Personer, der er udraadt af Folkekirken, Konfirmation af saadanne Personers Børn m. m.**

I Anledning af Deres Forespørgsel i Skrivelse af 14. Februar d. A. dels om, hvorvidt Sognepræsten maatte kunne nægte at konfirmere Deres Datter som Følge af, at De og Deres Hustru har udmeldt Dem af Folkekirken, dels om, hvorledes der under disse Omstændigheder til sin Tid vil være at forholde med Deres Hustrus Begravelse, og endelig, om Sognepræsten som Følge af Deres Udmeldelse af Folkekirken vil være berettiget til at lade Dem og Deres Hustru udvise af Kirken ved Deres Datters Konfirmation eller anden kirkelig Højtidelighed, skal man herved meddele følgende:

Forsaavidt Deres ommeldte Datter ikke er udmeldt af Folkekirken, vil hun kunne indmeldes til Konfirmation ved en af Folkekirkens Præster ganske som andre Børn, dog at naturligvis vedkommende Præst i dette som i andre Tilfælde maa have Ret til eventuelt at nægte at foretage Konfirmationen paa Grund af Omstændigheder som Barnets daarlige Opførsel, dets Forsømmelse af Konfirmationsundervisningen eller af anden særlig Grund, ligesom ogsaa, saafremt han ikke finder Barnet tilstrækkelig modent, jfr. kgl. Anordning om Konfirmationen af 1. Februar 1909 § 1, Stk. 1. Et Eksemplar af denne Anordning vedlægges.

Hvad angaar Spørgsmaalet om Begravelse, kan der til Begravelse af Personer, som er udraadt af Folkekirken, ikke kræves Medvirking af Folkekirkens Præster, ligesom Folkekirkens Begravelsesritual med Jordspaaakastelse ikke vil kunne finde Anvendelse ved saadanne Begravelser, der iøvrigt vil kunne foregaa, ganske som det maatte ønskes af de paagældende, jfr. Lov om forskellige Forhold vedrørende Begravelser af 19. April 1907 §§ 3 og 5. Et Eksemplar af denne Lov vedlægges ligeledes.

Sluttelig bemærkes, at da Adgangen til Folkekirkens Gudstjenester (derunder ogsaa saadanne, der er forbundne med Konfirmation, Daab eller Nadver) staar aaben for alle, ligesom ogsaa Ægtevielse foregaa offentligt for aabne Døre, vil der ikke kunne blive Spørgs-

maal om at nægte nogen Adgang til Kirken, fordi den paagældende er udraadt af Folkekirken.

16. Okt. 1934. Kirkeministeriets Skriv. (til Undervisningsministeriet) ang., **hvorledes der vil være at forholde med Beløb, som i Tiden fra Kommissionsforretningens Afholdelse til Kirkens endelige Overgang til Selveje indbetales for Udlæggelse af Familiegravsteder og for Gravstedsfornyelser, m. m.**

I Skrivelse af 10. f. M. har Undervisningsministeriet ved hertil at fremsende Afskrift af en Skrivelse af 30. August d. A. fra Universitetskvæsturen, hvori det indberettes, at der som Følge af Indbetaling af Kendelser for Udlæg af Familiegravsteder og Gravstedsfornyelser, efter at Kommissionsforretningerne er afholdt til Afløsning af Vedligeholdelsespligten overfor de Kirker, hvis Tiender har tilhørt Universitetet og Sorø Akademi, er opsparet Kapitaler, der ikke er medregnet ved Kommissionsforretningerne, udbedt sig en Udtalelse herfra om, hvorledes der vil være at forholde med disse Beløb, idet Undervisningsministeriet har henstillet, om der — særlig for Taarnby Kirkers Vedkommende — maatte være Mulighed for at meddele Tilladelse til, at Kapitalforøgelsen anvendes til nødvendige Arbejder ved Kirkegaardene inden Kirkernes Aflevering til Menighedsraadene.

I Anledning heraf skal man udtale, at nærværende Ministerium maa holde for, at de ommeldte, opsparede Beløb maa tilfalde Kirkerne og ikke kan komme til Afkortning i de Beløb, der i Henhold til nærværende Ministeriums Approbationskrivelse skal afgives af Tiendekapitalerne til Kirkerne, idet man henviser til, at de nedsatte Kommissioner ved Beregningen af de Beløb, der bør henlægges under Kirkernes Post II., har maattet gaa ud fra Tilstanden ved den enkelte Kirke, som den var ved Kommissionsforretningens Afholdelse, eller i ethvert Fald som den maatte antages at ville blive i den nærmest paafølgende Tid, og at der som Følge heraf, saafremt Tilstanden ændres i væsentlig Grad, inden den endelige Afløsning finder Sted, maa være sket en Forrykkelse af Grundlaget for Kommissionernes Afgørelse, hvortil Hensyn bør tages. Man skal yderligere til Sagens nærmere Begrundelse anføre, at for samtlige de her omhandlede Kirkers Vedkommende er Forholdet det, at der er hængaet meget længere Tid end normalt i saadanne Tilfælde — et Aar eller mere endda — forinden endelig Afløsning har kunnet finde Sted, og at det nu foreliggende fremgaaer det, at der i det mellemliggende Tidsrum maa være sket en meget betydelig Belægning af Kirkegaardene, som man ikke kan have regnet med ved Kommissionsforretningerne. Men samtidig hermed er Tidspunktet for Udførelsen ogsaa af de ikke Kirkegaardene vedrørende Arbejder, hvortil

der under Kirkernes Post II. er beregnet Midler henlagt, rykket nærmere end forudsat i Kommissionsforretningerne, uden at der har været Adgang for Kirkerne til i den paagældende Periode at oplægge Renterne af de til Kirkernes Post II. og III. beregnede Kapitaler.

En Udbetaling til den hidtidige Tiendeer af de her omhandlede Beløb eller en Afkortning, svarende til disse Beløb, i de Tiendekapitaler, der henlægges til Kirkerne, vilde efter nærværende Ministeriums Opfattelse ikke blot berøve Kirkerne det disse retmæssigt tilkomende Vederlag for en Belægning af Kirkegaardene, som man ikke ved Kommissionsforretningerne har kunnet regne med, men vilde ogsaa iøvrigt være en Afgørelse i ensidig Favør af Tiendeerne, der i Tiden fra Kommissionsforretningerne og indtil den endelige Afsløsning ubeskaaret har oppebaaret Tienderenter til et betydeligt Beløb, som ved Kommissionsforretningerne maa være beregnet oplagt til Forøgelse af Kirkernes Post II. og III.

Hvad endelig angaar Spørgsmaalet om Udbetaling i Henhold til Synslovens § 25 til Arbejder, som maatte udsættes eller være udsat ved Afleveringssynene, skal man under Hensyn til det allerede anførte udtale, at man ikke finder tilstrækkelig Anledning til at meddele Tilladelse til en saadan Udbetaling for de Kirkers Vedkommende, hvis Overgang til Selveje er approberet. Med Hensyn til Taarnby Kirke — hvis Overgang til Selveje endnu ikke er endeligt approberet — skal man endelig tilføje, at det for denne Kirkes Vedkommende under Hensyn til, at Tiendekapitalen er mindre end det til Henlæggelse til Kirken beregnede Beløb, vel næppe vil faa særlig stor Betydning, om man ved Approbation paa denne Kirkes Overgang til Selveje vilde lade det efter Kommissionsforretningen oplagte Beløb komme til Fradrag ved Beregningen af den Tiendekapital, der skal henlægges, eller om det oplagte Beløb, ligesom ved de øvrige Kirker, særskilt tillægges Kirken udenfor Tiendekapitalen, men at Ministeriet dog i Henhold til det allerede anførte maa mene, at den sidste Fremgangsmaade ogsaa ved denne Kirke bør anvendes, men dog saaledes, at man paa Grund af det betydelige Beløb, der er oplagt, vil være betænkt paa, saafremt der ved Afleveringssynet over denne Kirke, foruden det Kloakeringsarbejde, hvorom Bestemmelse allerede er truffet ved Landvæsenkommissionskendelse, maatte blive udsat større Arbejder ved de til Kirken hørende to Kirkegaarde, at overveje, om det Beløb, der

eventuelt maatte blive til Raadighed udover det ifølge Kommissionsforretningen til Kirken beregnede Beløb, vil kunne anvendes, helt eller delvist, til disse Arbejders Udførelse, saafremt Begæring herom til sin Tid fremsættes.

27. Okt. 1934. Kirkeministeriets Skriv. (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift), hvorved Kirkegaardene og Begravelsesvæsenet i Randers Købstad henlægges under Bestyrelse af Randers Byraad og Dronningborg Sogneraad, m. m.

I en med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 19. Oktober 1934 hertil indsendt Sag har et Udvalg til Behandling af Spørgsmaalet om Randers Kirkegaardes Overgang til kommunal Drift ved at fremsende et af et Flertal indenfor vedkommende Menighedsraad, Kirkegaardsbestyrelse og Randers Byraad samt Dronningborg Sogneraad vedtaget Forslag anholdt om Approbation paa det nævnte Forslag, saaledes at Randers Kirkegaarde overgaar til kommunal Drift paa de i Forslaget nævnte Vilkaar.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet i Henhold til Bestemmelsen i § 7, Stk. 3, i Lov Nr. 281 af 30. Juni 1922 om Kirkers Bestyrelse m. m. herved bifalder, at alle Anliggender vedrørende Kirkegaardene og Begravelsesvæsenet i Randers udskilles fra Kirkernes Bestyrelse, og at Bestyrelsen fra den 1. November 1934 at regne henlægges under Randers Byraad og Dronningborg Sogneraad i Overensstemmelse med det hoslagt tilbagesøgende Forslag, hvorved dog bemærkes, at de Kapitaler, hvis Bestyrelse i Henhold til Forslagets Post 2 overtages af Kommunerne, og som efter det foreliggende er indbetalt som Vederlag for Gravsteders Vedligeholdelse paa et længere Aaremaal, som det allerede fremgaar af Ministeriets Skrivelse af 2. August 1934, maa bevares urørte, saa længe Vedligeholdelsespligten vedvarer, og at der efter Vedligeholdelsesperiodens Udlob kun vil kunne disponeres over dem med Ministeriets Tilladelse.

Det tilføjes, at man herefter, efter den 1. November 1934, fra den til den Tid valgte Bestyrelse for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet forventer at modtage Forslag til Vedtægt for Begravelsesvæsenet i Overensstemmelse med det saaledes approberede Forslag og under Hensyntagen til den foran anførte Bemærkning med Hensyn til Kapitalerne.